

АБРЕВІАЦІЯ В ТЕКСТАХ АНГЛОМОВНИХ ФАХОВИХ СТАТЕЙ ЗІ СТОМАТОЛОГІЇ В ДІАХРОНІЧНОМУ АСПЕКТІ

ABBREVIATION IN THE TEXTS OF ENGLISH PROFESSIONAL DENTAL ARTICLES IN THE DIACHRONIC ASPECT

Скрипник М.І.,

orcid.org/0000-0002-9552-4098

*магістр II курсу кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін
Полтавського інституту економіки і права*

Костенко В.Г.,

orcid.org/0000-0001-9077-2191

*доцент кафедри іноземних мов із латинською мовою та медичною термінологією
Полтавського державного медичного університету*

У статті на матеріалах трьох наукових робіт, приблизно однакових за обсягом, що були опубліковані з часовим інтервалом у 50 років, – *Prosthetic Dentistry: The Public Health Aspect* (1922), *Survival of human dental plaque flora in various transport media* (1972), *Endodontic applications of 3D printing* (2018) – з'ясовані тенденції щодо вживання абревіатур в англійському дискурсі стоматології, виявлено та проаналізовано зміни їхніх структур типів, якісних характеристик та поширеності в діахронічному аспекті.

Предметом дослідження були кількісний та якісний склад абревіатур. Ця розвідка виконана в рамках традиційної системно-структурної парадигми; методологія дослідження включала лінгвістичне спостереження, структурний метод, який охоплює компонентний, морфемний, словотвірний, трансформаційний аналіз, аналіз словникових дефініцій, описовий метод, використаний для систематизації та порівняння отриманих даних, елементи кількісного підрахунку.

За результатами дослідження абревіатур у текстах англійських наукових статей зі стоматології в діахронічному аспекті продемонстровано не лише їхнє кількісне збільшення, а й зростаючу структурну диверсифікацію упродовж ста років. Це слугує підтвердженням загальної тенденції щодо компресії інформації, тобто підпорядкованого законом мовної економії спрощення в процесі обробки або створення тексту його поверхневої структури. Переважання семантичних типів абревіатур на позначення біохімічних сполук та лікарських засобів, лікувальних чи діагностичних та технологій обробки матеріалів свідчить про те, що, розвиваючись, стоматологія взаємодіяла з низкою природничих та інженерно-технічних наук, а нині спирається на новітні досягнення матеріалознавства, оптики, ІТ технологій та біомедицини, а оскільки терміни цих галузей здебільшого є складними, то виникає потреба в більш компактних способах передачі значних обсягів інформації, до того ж абревіатури уможливають розширення дериваційних можливостей наявних найменувань.

Оскільки абревіатури є невід'ємною лексичною складовою частиною наукового та професійного дискурсів, причому їх кількість постійно зростає, тому досить важливим як у теоретичному, так і в прикладному аспекті є визначення основних стратегій і тактик їх перекладу.

Ключові слова: стоматологічний дискурс, абревіація, діахронія, якісний склад абревіатур, кількісний склад абревіатур.

In the article on the materials of three the three publications, approximately the same in volume, which were published with a time interval of 50 years: *Prosthetic Dentistry: The Public Health Aspect* (1922), *Survival of human dental plaque flora in various transport media* (1972), *Endodontic applications of 3D printing* (2018) clarifies the trends in the use of abbreviations in the English discourse of dentistry, identified and analyzed changes in their structure types, qualitative characteristics and prevalence in the diachronic aspect.

The subject of the study was the quantitative and qualitative composition of abbreviations. This exploration is performed within the traditional system-structural paradigm; the research methodology included linguistic observation, structural method, which includes component, morpheme, word-formation, transformational analysis, analysis of dictionary definitions, descriptive method used to systematize and compare the obtained data, elements of quantitative calculation.

According to the results of the study of abbreviations in the texts of English-language scientific dental articles in the diachronic aspect, not only their quantitative increase was demonstrated, but also the growing structural diversification over a hundred years. This serves as a confirmation of the general trend in the compression of information, which is subject to the laws of language economy simplification in the process of processing or creating the text of its surface structure. The predominance of semantic types of abbreviations to denote biochemical compounds and drugs. Medical or diagnostic and materials processing technology indicates that, as it develops, dentistry has interacted with a number of natural and engineering sciences and now relies on the latest advances in materials science, optics, IT technology and biomedicine. That is why there is a need for more compact ways to transmit large amounts of information, in addition, abbreviations allow to expand the derivational capabilities of existing names.

Since abbreviations are an integral lexical component of scientific and professional discourses, and their number is constantly growing, it is very important in both theoretical and applied aspects to determine the main strategies and tactics of their translation.

Key words: dental discourse, abbreviation, diachrony, qualitative composition of abbreviations, quantitative composition of abbreviations.

Постановка проблеми. Мова як суспільне явище віддзеркалює різні соціальні трансформації, і, відповідно, адаптує свої ресурси для забезпечення якісної безперебійної комунікації [1]. Динамізм сучасного постіндустріального, постеконічного суспільства відображається в мові, насамперед у прагненні передати максимальну кількість інформації за мінімальний час, тобто через тенденції до економії мовленнєвих зусиль, мовленнєвого часу та економії мовних засобів. Закон економії в мові діє упродовж усієї історії її розвитку, має різні причини та різні механізми втілення. На думку мовознавців, зокрема І.М. Кубишко, Н.К. Махмудової, Ю.А. Зацного, С.М. Єнікєєвої, О.І. Дунєв, D. Crystal, P. Niyogi, нинішнє збільшення скорочень, яке простежується на різних мовних рівнях у різних мовах, зумовлене значним зростанням потоку інформації, нових знань у різних галузях діяльності людини, суттєвим поліпшенням рівня грамотності, поширенням масової культури, появою нових засобів масової комунікації [2–8].

Вітчизняні та зарубіжні науковці одностайні в думці про те, що однією з найпомітніших рис, котра набула значеного поширення у XX столітті і продовжує розвиватися у XXI ст. в англійській мові, є тенденція до скорочень як у формальному, так і в неформальному реєстрах [8–13]. Це насамперед стосується лексичних скорочень, представлених усіченнями (*rehab – rehabilitation, lab – laboratory, tooth prep – preparation, scrip – prescription*), абрєвіатурами (*SMS – short message service, ASAP – as soon as possible, BFF – best friend forever*), телескопізмами (*cyborg – cybernetic organism, hi-res – high resolution*), графічними скороченнями (*L&R – later; IC – I see*). Тобто очевидно є потреба в засобах, здатних передати максимальну кількість інформації за мінімальний час.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання конденсації та компресії інформації залишаються найбільш релевантними для мовлення науково-технічних галузей через стрімку появу нових знань. Так, підраховано, що час подвоєння медичних знань на 1950 рік становив 50 років, на 1980 рік – 7 років; на 2010 рік – 3,5 роки [14, с. 56]. Як наслідок, виникає гостра необхідність не лише називати новітні поняття, але й розширювати дериваційні можливості наявних найменувань, шукати більш оптимальні компактні способи передачі значних обсягів інформації. Серед найпоширеніших способів компресії інформації, тобто підпорядкованого законам мовної економії, вимогам жанру та особливостям інформаційного носія спрощення в процесі

обробки або створення тексту його поверхневої структури, є абрєвіація.

Явище абрєвіації як процес вторинної номінації і абрєвіатура як знак знака завжди перебували у фокусі дослідницьких інтересів мовознавців. Так, А. Мартіне, Г. Пауль, Т.К. Ципф, Г. Цібахашвілі, Н. Алексєєва, В. Борисов досліджували причини виникнення та значного поширення абрєвіації. Структурні та семантичні характеристики абрєвіатур висвітлювали у своїх працях В.А. Бєляєва [15], О.М. Костєріна [16], О.І. Павлова [11], А.П. Шаповалова [17], Л.Ю. Зубова [18, с. 44], А. Крєчман [19], R. Goel та співавтори [13]; стилістичну та функціональну специфіку абрєвіатур в англійській мові вивчали С.М. Єнікєєва [5], О.А. Бірюкова [9], P. Niyogi [8]. Чимало робіт присвячено процесам абрєвіації та особливостям вживання абрєвіатур у професійних дискурсах, зокрема, економіки і бізнесу (І. Міщинська, [20]), мас-медіа (І. Карамішева [21], Androustopoulos [22]), сфери комп'ютерних технологій та Інтернету (Барінова [23], Дзюбіна [10], Crystal [7]), медицини (Л. Запоточна [24], А. Кукаріна [25], А. Крєчман [19], Liu [26]). Однак майже відсутні дослідження терміноворчих процесів і абрєвіації, зокрема в галузі стоматології. Сучасний професійний дискурс стоматології – це складний комунікативний простір, який «відбиває складну взаємодію багатьох фундаментальних галузей знання та практики, різних соціальних інститутів, а саме науки, бізнесу, розвитку масово-інформаційної комунікації, поєднує когнітивні та комунікативні конвенції різних дискурсів, і створюється з метою концептуалізації, збереження та поширення знань, професійних умінь та навичок, спрямованих на забезпечення стоматологічного та загального здоров'я людини» [27, с. 175]. Нині стоматологія демонструє надзвичайний темп розвитку та неймовірні високотехнологічні досягнення [28], і, очевидно, ці зміни знаходять втілення в її термінологічному апараті. Отже, **мета** запропонованого дослідження – з'ясувати тенденції щодо вживання абрєвіатур в англійському дискурсі стоматології, виявити та проаналізувати зміни їхніх структур типів, якісних характеристик та поширеності в діахронічному аспекті. Об'єкт дослідження – явище абрєвіації в текстах оригінальних наукових дослідницьких статей, які визнані основними жанрами сучасної науки, «*that master narrative of our time* (провідною оповідною формою нашого часу) за S. Montgomery [29]; предмет дослідження – кількісний та якісний склад абрєвіатур. Матеріалом дослідження

служували три наукові статті, приблизно однакові за обсягом та опубліковані з часовим інтервалом у 50 років: *Prosthetic Dentistry: The Public Health Aspect (1922)*, *Survival of human dental plaque flora in various transport media (1972)*, *Endodontic applications of 3D printing (2018)*. Ця розвідка виконана в рамках традиційної системно-структурної парадигми; методологія дослідження включала лінгвістичне спостереження, структурний метод, який охоплює компонентний, морфемний, словотвірний, трансформаційний аналіз, аналіз словникових дефініцій, описовий метод, використаний для систематизації та порівняння отриманих даних, елементи кількісного підрахунку.

Виклад основного матеріалу. Є різні підходи до визначення абрєвіації та абрєвіатури, які відзеркалюють розмаїття мовознавчих парадигм у дослідженні мови. Загалом більшість дослідників суголосні в тлумаченні абрєвіації як процесу вторинної кодифікації, за якої відбувається заміщення (певне скорочення) однієї матеріальної форми іншою. Абрєвіатура входить у структуру знакового комплексу: абрєвіатура – прототип – денотат як один із його елементів. Відповідно, абрєвіатурні знаки – це умовні знаки скорочених опорних слів чи словосполучень. У запропонованому дослідженні абрєвіатури трактуємо в широкому розумінні як похідні слова, утворені з початкових звуків, назв початкових літер чи початкових частин слів, словосполучень чи фразових термінів, на основі яких утворюється скорочення.

Упродовж останнього століття абрєвіація набула значного поширення в різних мовах: так, О. Єсперсен на початку 40-х років минулого сто-

ліття підкреслював, що «скорочення мають паралелі в інших мовах, але ніде вони не є настільки численними, як у сучасній англійській мові» [30, с. 550–551]; у наш час М.А. Ярмашевич вказує на суттєве зростання кількості абрєвіатур та частотності їх вживання в європейських мовах [12, с. 6], О.С. Барінова зазначає, що скорочені одиниці становлять приблизно 18% від словникового складу будь-якої сучасної європейської мови і займають друге місце за популярністю в класифікації словотворчих способів [23, с. 12].

У досліджуваних текстах абрєвіатури становлять досить незначну частку (див. табл. 1); порівняння їхньої кількості в діахронічному аспекті підтверджує тенденцію до зростання, причому варто зазначити, що особливо відчутним, у дев'ять разів, було збільшення кількості абрєвіатур за часовий відрізок з 1922 по 1972 рік.

Абрєвіаційні скорочення – явище неоднозначне, багатогранне і до певної міри умовне, тому питання класифікації абрєвіатур не втрачає своєї актуальності. Так, українські мовознавці Л.О. Вакарлюк та С.Є. Панцьо виділяють 11 структурних типів абрєвіатур [31, с. 17–20]; по 6 типів виявили J. Verma [32, с. 349], дослідивши основні жанрові форми медичного дискурсу, та Н. Yu зі співавторами, проаналізувавши сучасні англійські біомедичні статті [33, с. 267]; складну багатокомпонентну класифікацію структурних типів термінологічних скорочень пропонують В.П. Коровушкін та С.А. Кострубіна [34, с. 96]. Традиційно у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві виділяють 5 структурних типів абрєвіаційних скорочень [4; 16; 26; 36].

Таблиця 1

Кількісний склад абрєвіатур у текстах англійських наукових публікацій зі стоматології в діахронічному аспекті

№	Назва статті	Рік публікації	Загальна кількість слів у статті (n)	Кількість абрєвіатур (n) та їх частка (%)
1.	Endodontic applications of 3D printing	2018	4534	319 (7%)
2.	Survival of human dental plaque flora in various transport media	1972	3474	126 (3,6%)
3.	Prosthetic Dentistry	1922	2450	14 (0,4%)

Таблиця 2

Структурні типи абрєвіатур у текстах англійських наукових публікацій зі стоматології в діахронічному аспекті

Структурні типи абрєвіатур	Preventive Dentistry (1922)	Survival of human dental plaque flora in various transport media (1972)	Endodontic applications of 3D printing (2018)
Акроніми	-	-	14,9% (n=47)
Алфавітні	-	60% (n=75)	35,76% (n=113)
Складні	-	1,6% (n=2)	11% (n=35)
Графічні	75% (n=12)	28,6% (n=36)	27,3% (n=87)
Латинські	25% (n=4)	10,32% (n=13)	10,7% (n=34)

У цьому дослідженні послуговуємось класифікацією українського мовознавця Д.І. Квеселевича, відповідно до якої аббревіатури бувають п'яти видів: 1) акроніми: аббревіатура, що складається з початкових літер або звуків слів твірного словосполучення; 2) алфавітні аббревіатури; 3) змішані аббревіатури, найчастіше до них належать аббревіатури, де перша частина – це буква або цифра, а інша – слово; 4) графічні аббревіатури – тип скорочень, які вживаються лише під час написання; 5) латинські аббревіатури [36].

Аналіз аббревіатур у текстах англomовних наукових статей зі стоматології в діахронічному аспекті продемонстрував не лише їхнє кількісне збільшення, а й зростаючу упродовж ста років структурну диверсифікацію (табл. 2).

Якщо у 20-ті рр. ХХ століття це були лише графічні та аббревіатури латинського походження в малій кількості, то з плином часу додалися алфавітні аббревіатури, які і стали переважати, а частка латинізмів, навпаки, зменшилася. За період з 1972 по 2018 рр. вживання графічних та латинських скорочень залишилося майже незмінним, а кількість складних аббревіатур суттєво зросла. Сучасні наукові видання містять усі п'ять структурних типів аббревіатур, що, на нашу думку, спричинене насамперед позамовними чинниками. Наприклад: *However, the presence of SH-containing compounds, such as thioglycollic acid (0.05%) and cysteine (0.05%), could neutralize the bacteriostatic effect of the mercurials in the medium, thereby allowing growth to occur. <...>. 3D printing provides utility in several scenarios where SM is incapable or impractical. <...> In contrast to the medical CT voxel, where axial height is determined by slice thickness, the CBCT voxel is cubic, allowing for higher resolution and more accurate measurements in multiple planes [37, с. 1005] / Möller (19) introduced a transport medium (VMG II), which he considered superior for demonstrating streptococci and anaerobic nonsporulating bacteria in endodontic sample [38, с. 638].*

За ступенем поширення розрізняють загальноприйняті скорочення, які функціонують у різних сферах науки і техніки та зрозумілі широкому загалу, спеціальні скорочення, що вживаються в певній сфері і зрозумілі спеціалістам цієї сфери без потреби в їх декодуванні, та індивідуальні (виняткові, контекстні) скорочення, які створюються в межах одного тексту автором або видавцем, щоб уникнути повторення довгих назв та для економії місця, і мають внутрішньотекстове, дори післятекстове роз'яснення [39].

Латинські аббревіатури, виявлені в досліджуваних текстах, здебільшого належать до групи загальноприйнятих аббревіатур, напри-

клад: *Roentgen-ray examination should be made as suggested above; i.e., whether the fracture is involved by position of the teeth or tooth roots and, secondly, the position of the fragments [40, с. 199]. In an article and case series, van der Meer et al. (2016a) acquired digital impressions and CBCT scans [37, с. 1007]. Since EDTA acts as a chelating agent, its incorporation into RTF was useful for binding divalent cations, such as Ca^{2+} , which are present in high concentration in plaque and contribute to the aggregation of plaque bacteria [38, с. 643]. They found a marked decrease, i.e. 1 to 2 log. in the recovery of bacteria after their storage... [38, с. 638]. For the collection of samples, all transport media were dispensed in 10-ml samples in 18 by 150 mm test tubes [38, с. 639]. This medium was filter-sterilized by using a membrane filter (0.22- μ m pore size) [38, с. 639].* Більшість розглянутих випадків – це графічні скорочення на позначення одиниць вимірювання; також чималою є кількість загальновідомих скорочень формального регістру типу *i.e., e.g., et al., etc.*

Спеціальні аббревіатури, які не потребують декодування для фахівців у галузі стоматології, представлені поодинокими прикладами лише у статтях за 1972 та 2018 роки: *Gastrin et al. (9) investigated the effect of storage of various clinically important pathogenic bacteria in VMG IV medium, Stuart medium as modified by Ringertz (21), and SBL medium [38, с. 638]. CAD / CAM applications emerged in the 1960s and 1970s, first employed by large aerospace and automotive companies. <...> These systems direct the exposure path of a UV laser onto the surface of a vat of photosensitive resin [37, с. 1005].* Найпоширенішими ж є індивідуальні (контекстні скорочення), які, проте, теж властиві тільки публікаціям за 1972 та 2018 рр.: *In the present study, a balanced mineral salt solution (4) poised with dithiothreitol (DTT), and containing sodium ethylene diaminetetraacetate (EDTA) was evaluated [38, с. 639]. Dental applications of 3D printing adopt one or more of the following common technical type classifications: stereolithography apparatus (SLA), fused deposition modelling (FDM), MultiJet printing (MJP), PolyJet printing, ColorJet printing (CJP), digital light processing (DLP) and selective laser sintering (SLS) also known as selective laser melting (SLM) [37, с. 1005].*

Аналіз змісту аббревіатур у досліджуваних текстах дозволив розподілити їх за семантичними типами. Так, найчисельнішими виявилися аббревіатури на позначення хімічних, біохімічних сполук та лікарських засобів (EDTA (Ethylenediaminetetraacetic acid), DTT (Dithiothreitol), BBL (benzimidazole benzophenanthroline), RTF (reduced transport fluid),

Ca (calcium), H (hidrohen) у статті за 1972 р. та на позначення лікувальних чи діагностичних процедур (*X-ray*; *EMS – endodontic microsurgery*, *CBCT – Cone beam computer tomography*) і технологій обробки матеріалів (*DLP – digital light processing*, *SLS – selective laser sintering*, *SLM – selective laser melting*) статті за 2018 рік, наприклад: *The addition of very low concentrations of EDTA (0.001 M) to RTF appears to promote a more uniform dispersion of bacterial cells* [38, с. 643]. *In an article and case series, van der Meer et al. (2016a) acquired digital impressions and CBCT scans; CAD software merged digital impression files with CBCT DICOM data to form a STL file containing boney architecture for teeth in pulp canal obliteration-affected maxillary incisors* [37, с. 1011]. Переважання цих семантичних типів свідчить про те, що, розвиваючись, стоматологія взаємодіяла з низкою природничих та інженерно-технічних наук, а нині спирається на новітні досягнення матеріалознавства, оптики, ІТ-технологій та біомедицини. Терміни цих галузей здебільшого є складними, складаються з понад двох слів і потребують використання відповідних скорочень.

Досить поширеними в обох статтях є аббревіатури, які позначають мікробіологічні категорії, – хвороби, спричинені мікроорганізмами, їх збудники, а також складники мікрофлори (*TSS-1 – toxic shock syndrome toxin -1*, *CNS – coagulase-negative staphylococci*, *PSE – pyrogenic streptococcal exotoxin*) та одиниць і величин виміру (*mm, ml, mg, hr, %*), наприклад: *Differential counts of S. mutans and S. sanguis were made on MM10 sucrose agar* [38, с. 641]. *Mohammed et al. (demonstrated growth of E. faecalis biofilms on SLA materials comparable to dentine* [37, с. 1013]. *The pH of this medium was 8 + 0.2 without adjustment, and it decreased to 7 in*

48 hr in the anaerobic glove box atmosphere (85% N₂, 10% H₂, 5% CO₂) [38, с. 640]. *Zehnder et al. (2016) and Connert et al. (2017) also found small deviations from the intended access (0.12–0.34 mm at the tip of the bur) and a mean angular deviation of less than 2* [37, с. 1010]. Аббревіатури цих семантичних типів загалом є типовими для сучасних оригінальних дослідницьких статей зі стоматології.

Висновки. Отже, дослідження аббревіатур у текстах англомовних наукових статей зі стоматології в діахронічному аспекті продемонструвало не лише їхнє кількісне збільшення, а й зростаючу упродовж ста років структурну диверсифікацію. Це слугує підтвердженням загальної тенденції щодо компресії інформації, тобто підпорядкованого законам мовної економії спрощення в процесі обробки або створення тексту його поверхневої структури. Переважання семантичних типів аббревіатур на позначення біохімічних сполук та лікарських засобів, лікувальних чи діагностичних та технологій обробки матеріалів свідчить про те, що, розвиваючись, стоматологія взаємодіяла з низкою природничих та інженерно-технічних наук, а нині спирається на новітні досягнення матеріалознавства, оптики, ІТ-технологій та біомедицини, а оскільки терміни цих галузей здебільшого є складними, виникає потреба в більш компактних способах передачі значних обсягів інформації, до того ж аббревіатури уможливають розширення дериваційних можливостей наявних найменувань.

Оскільки аббревіатури є невід'ємною лексичною складовою частиною наукового та професійного дискурсів, причому їх кількість постійно зростає, тому досить важливим як у теоретичному, так і в прикладному аспекті є визначення основних стратегій і тактик їх перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Labov M. The Social Dynamics of Language Change in Online Networks. ICSI. 2001. № 2. С. 1–19.
2. Кубышко И.Н. Аббревиация – закономерное явление в английском языке. *Омский научный вестник. Филологические науки*. 2011. № 6. С. 102.
3. Махмудова Н.К. Причины образования аббревиаций в различных языках. *Балтийский гуманитарный журнал*. 2016. № 2. С. 15.
4. Зацний Ю., Пахомова Т. Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя, 2001. 385 с.
5. Енікєєва С.М. Скорочення слова як механізм формотворення та словотворення в сучасній англійській мові. *Вісник Запорізького державного університету. Серія : Філологічні науки*. 2006. № 2. С. 11–14.
6. Дунев А.И., Черняк В.Д. Аббревиатуры вчера и сегодня. *Universum: Вестник Герценовского университета*. 2008. № 9. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/abbreviatury-vchera-i-segodnya> (дата обращения: 18.11.2021).
7. Crystal D. Language and the Internet : монографія. Bangor : Cambridge University Press, 2003. 272 с.
8. Niyogi P.A., Berwick. R. Dynamical systems model for language change. *Complex Systems*. 1997. № 11. С. 161–204.
9. Бірюкова О.О. Функціонування аббревіатур у сучасному мовленні : дис... канд. філол. наук : 10.02.04. Москва, 2007. 309 с.

10. Дзюбіна О. Скорочення як спосіб утворення неологізмів в сучасній англійській мові. (на матеріалі англійських інтернет-видань та форумів в молодіжних соціальних мережах). *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2014. № 3. С. 309–312.
11. Павлова О.І. Роль і місце аббревіації в системі термінотворення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2012. Вип. 27. С. 71–73.
12. Ярмашевич М.А. Аббревиация в современных европейских языках: структурный, семантический и функциональный аспекты : автореф. дис. ... докт. філ. наук. Саратов, 2004. 41 с.
13. Goel R. The Social Dynamics of Language Change in Online Networks. *Social Informatics* : вебсайт. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-319-47880-7_3.
14. Densen P. Challenges and opportunities facing medical education. *Transactions of the American Clinical and Climatological Association*. 2011. № 122. С. 48–58.
15. Беляева В.А. Когнитивный подход к изучению аббревиации. *Фундаментальные исследования*. 2007. № 9. С. 95–97.
16. Костерина О.Н. Лексические сокращения в современном английском языке: структурный и прагматический аспекты : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Санкт-Петербург, 2005. 170 с.
17. Шаповалова А.П. Аббревиация и акронимия в лингвистике. Ростов-на-Дону : Ростовский государственный педагогический университет, 2003. 350 с.
18. Зубова Л.Ю. Английские медицинские аббревиатуры как часть профессиональной языковой картины мира: на фоне их русских и французских аналогов : дис. ... канд. філол. наук : 10.02. Воронеж, 2009. 244 с.
19. Кречман А. Особливості аббревіації та акронімізації медичної термінології в англійській мові. *Сучасний стан та перспективи розвитку освітнього простору: глобальний вимір* : матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, Запоріжжя, 2018. С. 283–286.
20. Міщинська І. Аббревіатури та акроніми в економічному та бізнес-дискурсі. *Філологічний дискурс*. 2018. № 7. С. 221–227.
21. Карамишева І. Структурна та функційна характеристика аббревіатур у сучасному медіадискурсі (на матеріалі статей BBC та CNN). *Humanities science current issues*. 2020. № 2. С. 28–34.
22. Androutsopoulos J. Language change and digital media. A review of conceptions and evidence : вебсайт. URL: <https://jannisandroutsopoulos.files.wordpress.com/2011/11/language-change-and-digital-media-preprint.pdf>.
23. Барінова С. Типологія англоязычних сокращений, используемых в сети Интернет : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Воронеж, 2008. 22 с.
24. Запоточна Л. Аббревіація в системі сучасної кардіологічної термінологічної номінації. *Актуальні питання суспільних наук та історії медицини*. 2014. № 1. С. 71–77
25. Кукаріна А.Д. Методологія та методика способів перекладу аббревіатур англійського та українського медичного дискурсу. *Молодий вчений*. 2016. № 9. С. 224–228.
26. Liu H, Lussier YA, Friedman C. A study of abbreviations in the UMLS. *Proc AMIA Symp*. 2001. P. 393–397.
27. Костенко В. Комунікативні та соціально-рольові характеристики сучасного дискурсу стоматології. *Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики*. 2018. Вип. 1(15). С. 174–177.
28. Мажаренко В.А. Стоматология как профессия: опыт социологического анализа : автореф. дис. ... докт. мед. наук. Волгоград, 2012. 48 с.
29. Montgomery S.L. *The Scientific Voice*. New York. The Guilford Press. 1st Ed. 1996. P. 459.
30. Есперсен О. Философия грамматики : монографія. Москва : Иностран. лит., 1958. 404 с.
31. Вакарюк Л.О. Український словотвір у термінах : словник-довідник. Тернопіль, 2007. 259 с.
32. Berman J. Pathology abbreviated: a long review of short terms. *Arch Pathol Lab Med*. 2004. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/14987146>.
33. Yu H. Mapping Abbreviations to Full Forms in Biomedical Articles. *Journal of the American Medical Informatics Association*. 2002. URL: <https://doi.org/10.1197/jamia.M0913>.
34. Коровушкин В.П., Кострубина С.А. Основные структурные типы сокращений терминов в современном английском и русском субъязыках экономии. *Вестник Череповецкого государственного университета*. 2015. № 4 (65). С. 94–99.
35. Bloom A. Acronyms, abbreviations and initialisms. *BJU International*. 2000. URL: <https://doi.org/10.1046/j.1464-410x.2000.00717.x>.
36. Квеселевич Д.І., Сасіна В.П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови : навчальний посібник. Вінниця : Нова Книга. 2003. 128 с.
37. Anderson J. Endodontic applications of 3D printing. *International Endodontic Journal*. 2018. № 51. P. 1005–1018.
38. Syed S.A. Survival of human dental plaque flora in various transport media. 1972. № 4. P. 638–644.
39. Мильчин А.Э. Справочник издателя и автора. Редакционно-издательское оформление : навчальний посібник. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Москва : ОЛМА-Пресс, 2003. 800 с.
40. Kent E. N. Prosthetic Dentistry. *The Public Health Aspect*. *Dent Regist*. 1922. № 76. P. 508–518.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ:

1. Anderson J. Endodontic applications of 3D printing. *International Endodontic Journal*. 2018. № 51. P. 1005–1018.
2. Syed S.A. Survival of human dental plaque flora in various transport media. 1972. № 4. P. 638–644.
3. Kent E.N. Prosthetic Dentistry. The Public Health Aspect. *Dent Regist.* 1922. № 76. P. 508–518.

УДК 811.111'25:070(043.3)

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.19.2.26>**ПЕРЕКЛАД АНГЛОМОВНОЇ СТИЛІСТИЧНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ
ВІЙСЬКОВОЇ ГАЛУЗІ****TRANSLATION OF ENGLISH STYLISTICLY MARKED VOCABULARY
OF THE MILITARY BRANCH****Федоренко С.В.,***orcid.org/0000-0001-8517-9975**доктор педагогічних наук, професор,**професор кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови**Національного технічного університету України**«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»***Цепкало О.В.,***orcid.org/0000-0002-8634-1265**кандидат педагогічних наук,**старший викладач кафедри англійської мови технічного спрямування № 2**Національного технічного університету України**«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»***Мальцева І.В.,***orcid.org/0000-0003-2900-020X**старший викладач кафедри теорії,**практики та перекладу англійської мови**Національного технічного університету України**«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

У статті висвітлено результати перекладацького аналізу англійськомовних стилістично маркованих лексичних одиниць, виокремлених шляхом довільної вибірки з лексикографічних джерел, Інтернет-ресурсів, Інтернет-журналів, науково-популярної літератури. Зазначено, що військова фахова мова, характеризуючись чіткістю та лаконічністю, становить комплексне поєднання таких складників, як військово-прикладна термінологія та стилістично маркована лексика, які зазнають безперервного розвитку й удосконалення за рахунок появи нових військових реалій і понять. Схарактеризовано стилістично марковані лексичні одиниці у складі військової лексики (по-перше, ці лексеми виникають здебільшого з-поміж особового складу збройних сил англійськомовних країн і певною мірою є незрозумілими в процесі використання поза межами збройних сил, але вони можуть розширювати сферу свого вживання завдяки широкому діапазону комунікативної взаємодії в сучасному інформаційному просторі; по-друге, вони включають лексичні одиниці різноманітного емоційного забарвлення; по-третє, з-поміж цих лексичних одиниць переважають лексико-фразеологічні одиниці, які не зрозумілі або мало зрозумілі для людей, не пов'язаних із військовою галуззю. Окреслено, що склад стилістично маркованої військової лексики поповнюється здебільшого шляхом словотвору (лексико-семантичного та морфологічного), утворення стійких фразеологічних словосполучень. Відповідно до типу поповнення досліджуваної лексики, дібрані для перекладацького аналізу лексеми поділено на утворені морфологічним способом, утворені лексико-семантичним способом та фразеологічні одиниці. Встановлено, що найбільш оптимальними прийомами для досягнення адекватності й еквівалентності перекладу англійськомовної стилістично маркованої лексики військової сфери є калькування, транскодування, підбір словникового відповідника, реметафоризація, деметафоризація, логічний розвиток поняття та експлікація.

Ключові слова: англійськомовна військова лексика, військова фахова мова, військовий переклад, стилістично маркована лексика, прийоми перекладу.

The article highlights the results of translation analysis of English stylistically marked lexical items, selected by random sampling from lexicographic sources, Internet resources, online magazines, popular science literature. It is noted that the military specialized language, characterized by clarity and conciseness, is a complex combination of such components as military-applied terminology and stylistically marked vocabulary, which are constantly developing and improving due to the emergence of new military realities and concepts. Stylistically marked lexical items in the military vocabulary are considered (firstly, they arise mostly from the personnel of the armed forces of English-speaking countries, and they are